

SINERGIA CULTURALĂ ÎN EUROPA DE EST ȘI ROLUL ACESTEIA ÎN PROCESUL INTEGRATIV EUROPEAN

Angela-Mihaela Ene¹

„Cultura merită riscuri, riscuri enorme. Fără cultură suntem cu toții doar bestii totalitariste.” Norman Mailer

Popoarele se definesc cel mai bine prin nivelul culturii proprii, nivel ce este dat de aportul fiecărui cetățean la întregul portofoliu cultural al națiunii. Cea mai mare realizare a unei națiuni, cu certitudine, nu poate fi decât existența unei stări de spirit, stare de spirit ce izvorăște mereu din profunzimea cunoașterii și a evoluției culturale.

Europa este și va rămâne un singur continent cultural și teritorial, chiar dacă sub aspect politic, de-a lungul timpului, națiunile Europei au trecut prin momente de deculturalizare sau, chiar mai rău, de dezumanizare. Faptul că Europa de est, la momentul februarie 1945, prin Conferința de la Yalta, a pornit pe drumul izolării culturale și a trăit reprimarea propriului spirit, nu înseamnă că și-a pierdut identitatea culturală, ba chiar a reușit să transforme propriile zbugiumuri în adevărate capodopere culturale.

Aspectul interesant al Europei de est este reprezentat de mixul religios și cultural al popoarelor sale. Astfel, dacă Europa occidentală este uniformă în ceea ce privește religia, Europa de est constituie arealul unor religii diverse, religii ce au conviețuit într-o armonie, unde ideologiile nu au avut izbândă. Ideologia comunistă, căci despre această ideologie vorbim, a reprezentat cea mai neagră perioadă pentru evoluția națiunilor est-europene, însă capacitatea de adaptare socio-culturală a popoarelor est-europene a demonstrat că spiritul uman nu poate fi învins, și, tocmai de aceea, printr-o existență multifacetată a filonului cultural din Europa de est, astăzi avem șansa de a contribui covârșitor la procesul de integrare într-o uniune europeană bazată pe actul civilizației și al culturii.

Sinergia culturală a Europei reprezintă adevărata fundație și adevăratul scop al acestei multinațiuni europene. Europa, mai întâi de toate, este reprezentată de o interconectare culturală, și mai apoi de o uniune politico-economică. Procesul integrativ european este un traseu al integrativității culturilor, un proces ce se consolidează prin deschidere, interacțiune și creație de vibrație înaltă, nicidecum un simplu amestec de națiuni și teritorii.

---

¹ Lect.univ.dr., Universitatea „Danubius” din Galați.

Tratatul de la Lisabona acordă o mai mare importanță culturii: preambulul la Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) se referă în mod explicit la inspirația „din moștenirea culturală, religioasă și umanistă a Europei”. Unul din obiectivele principale ale UE, declarate în tratat, este acela de a respecta „bogăția diversității sale culturale și lingvistice” și [...] de a veghea „la conservarea și dezvoltarea patrimoniului cultural” (articolul 3 din TUE). Articolul 13 din Carta drepturilor fundamentale ale Uniunii Europene stipulează că „artele și cercetarea științifică sunt libere”. Articolul 22 din aceeași carte prevede cerința ca UE să respecte „diversitatea religioasă și lingvistică”. Tratatul afirmă că UE contribuie la dezvoltarea culturilor statelor, respectând diversitatea națională și regională a acestora, punând totodată în evidență fondul cultural comun.¹

Faptul că la nivelul Comisiei Europene, permanent, s-a avut în vedere și s-a materializat o politică de finanțare coerentă, în materie de interconectare culturală, reprezintă garanția că scopul conservării și dezvoltării patrimoniului cultural european este prioritar. De asemenea, extinderea acestei abordări de finanțare și pentru statele declarate ca aspirante la aderare, în spațiul Uniunii Europene, face ca importanța acestui demers să constituie un mod consecvent de suport pentru desăvârșirea unei singure națiuni europene.

Necesitatea unei abordări sinergice, în materie culturală, reprezintă cheia succesului în procesul de integrare europeană. Conținutul și forma culturilor din Europa de est pot fi valorificate sub aspectul dinamicii de adaptare la noile interacțiuni evoluționiste în materie de progres cultural. Mai exact, putem sublinia faptul că, un exemplu de urmat pentru partea occidentală a Europei ar fi modalitatea de difuzare, absorbție și transformare a multiculturalismului într-o cultură distinctă, constituită într-un singur corp evoluționist.

Acest proces de sinergie culturală, de-a lungul istoriei, s-a manifestat cel mai vizibil în Europa de Est, prin aceea că, această zonă a reprezentat punctul de întâlnire a unor națiuni imperii ce, evident, au încercat să-și impună propriile modele culturale. Astfel, putem vorbi de cultura slavă, musulmană, latină, germanică, culturi ce s-au izbit și s-au modelat într-un proces permanent de emulație a cărui rezultat este nașterea unui spirit al accepțiunii umane în totalitatea sa existențială. În aceste condiții, pentru nou creatul spațiu administrativ european, putem considera că această experiență de transformare și evoluție culturală a Europei de est poate reprezenta un model esențial de interconectare și dezvoltare a unei singure civilizații, și anume, civilizația europeană.

S-a dovedit faptul că fiecare cultură are unicitatea sa, că nu există o cultură mai bună sau mai rea decât alta, că șansa de dezvoltare a unei culturi este dată, tocmai, de dezvoltarea celorlalte culturi cu care interacționează. Cultura, în sine, nu reprezintă decât semnificația profundă de evoluție a individului într-un cadru social, o evoluție ce se dezvoltă bilateral doar în condițiile de existență a comunităților, așadar, este imperios necesar ca națiunile constituente să învețe acest mecanism al acceptării, adaptării și toleranței față de propriile tendințe persuasive în impunerea propriului model cultural.

Astăzi, Europa, se află într-un punct extrem de interesant, prin aceea că oferă spațiu de manifestare culturală pentru toate națiunile lumii, dar, în același timp, încercă să-și creeze

¹ <http://www.transilvania-card.ro>.

propria identitate culturală. Scopul Uniunii Europene, de suport pentru atingerea unei sinergii culturale europene, este viciat de imixtiunea unor curente ideologice, mai exact de noul asalt ideologic al extremismului islamic, curent ce trebuie rejectat cu toată puterea, de către toți membrii spațiului european. Chiar dacă sinergia culturală are propria evoluție naturală, în anumite condiții, aceasta trebuie ajustată prin intervenții concrete, pentru înlăturarea comportamentului cameleonice al ideologiilor radicale sau extremiste.

Uniunea Europeană adoptă permanent politici în domeniul de coagulare culturală, politici centrate pe sinergia patrimoniului cultural.

Consiliul Europei a recunoscut necesitatea de a stimula sinergiile și cooperarea între toate părțile interesate de istoria și cultura comună a statelor membre, între mediul academic, centrele de cercetare, mediul de afaceri din turism, organizațiile neguvernamentale și societatea în general. Pe lângă intensificarea sentimentului de apartenență la Uniunea Europeană a cetățenilor europeni și stimularea dialogului intercultural, o acțiune a Uniunii Europene privind ruta patrimoniului european ar putea contribui și la îmbunătățirea valorii și profilului patrimoniului cultural, la intensificarea rolului patrimoniului în dezvoltarea economică și durabilă a regiunilor, în special prin turism cultural, la crearea de noi destinații turistice. Noile sinergii dintre patrimoniul cultural și creativitatea contemporană, sprijină schimbul de experiență dintre parteneri și aplică cele mai bune practici în toată Europa și, în termeni mai generali, determină promovarea valorilor democratice și a drepturilor omului care susțin procesul de integrare europeană. În vederea dezvoltării unor sinergii, este necesar ca o singură entitate să asigure gestionarea operațională a acestor sisteme, care să beneficieze de economii de scară, să creeze o masă critică și să asigure o cotă ridicată de utilizare de capital financiar și resurse umane. Aceasta pentru că este nevoie de o infrastructură bună și de căi de acces, semnalizare, dar și de acțiuni de restaurare, conservare și interpretare. Contribuția populației locale este foarte importantă pentru că este suportul de desfășurare a unor asemenea itinerare culturale.¹

O abordare multilaterală a construcției culturale europene reprezintă instrumentul fundamental de uniformizare și consolidare a mecanismului necesar în atingerea sinergiei culturale europene.

„Delimitând plastic straturile care alcătuiesc configurația culturală europeană, așa cum ni se prezintă aceasta acum, la început de mileniu, Adrian Marino cita o definiție celebră asupra subiectului în cauză: „Europa – așa cum se impune conștiinței noastre culturale actuale – reprezintă rezultatul unei tradiții și al unui patrimoniu de valori spirituale comune milenare. Unii au definit-o printr-o imagine tridimensională: Europa este elină în adâncime, latină în extensiune, creștină în înălțime.”²

Concluzionând, am putea preciza faptul că, noua construcție europeană este mai întâi de toate o construcție culturală, o construcție a purității de conștiință și de spirit, o construcție, fără de care, Europa ar fi mai expusă ca niciodată atacurilor radicale și extremiste ale noilor

¹ <http://www.transilvania-card.ro>.

² <http://www.cse.uaic.ro>.

ideologii predicate ca fiind naționaliste și cu rol defensiv, în realitate, nefiind decât atacuri bine organizate la adresa patrimoniului cultural european.

Fără politici clare, din partea Uniunii Europene, de susținere a integrării culturale printr-o abordare sinergică a culturilor, această nouă multinațiune va rămâne expusă în fața atacurilor imprevizibile generate de transformările socio-politice la nivel mondial.

Bibliografie

<http://www.transilvania-card.ro>.

<http://www.cse.uaic.ro>.